

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Teze bakalářské práce

**Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v podmínkách
konkrétního subjektu s ohledem na praxi**

Martina Trnková

© 2017 ČZU v Praze

Souhrn

Cílem této práce je seznámení s problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, konkrétně v podmínkách energetické společnosti.

V teoretické části je krátký pohled do historie BOZP, její progresivní vyvíjení v důsledku času, průmyslové revoluce a zvyšujících se nároků na dodržování BOZP, včetně souvisejícího dozoru nad dodržováním BOZP. Následně jsou analyzovány současné nejdůležitější právní předpisy a proveden rozbor pracovní úrazovosti a četnosti pracovních úrazů. Bližší pohled je věnován koordinátorovi bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi, vyhodnocení nutnosti zpracování plánu BOZP a oznámení o zahájení prací na oblastní inspektorát práce.

Praktická část se věnuje analýze vnitřních bezpečnostních předpisů, metodickému řízení BOZP a vypracovaným minimálním standardům BOZP ve zkoumané energetické společnosti. Detailnější pohled je zaměřen na pracovní úrazovost a pracovní úrazy kmenových zaměstnanců s následnými návrhy opatření vedoucí k eliminaci jejich četnosti a závažnosti.

Klíčová slova: bezpečnost a ochrana zdraví při práci, inspektorát bezpečnosti práce, koordinátor bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, osobní ochranné pracovní prostředky, povinnosti zaměstnance, povinnosti zaměstnavatele, pracovní úrazy.

Úvod

Všechna práva a povinnosti, které mají pro BOZP zásadní význam, byla již velmi precizně popsána v bezpočtu zákonů, nařízení vlády i odborných publikacích. Toto téma pojímají a zpracovávají z různých úhlů, definují zásady, pracovní postupy, zavádění do praxe, ale i stanovují sankce za jejich nedodržování. Přesto zde existuje jeden ze zásadních a odvěkých rozporů, jak rozumně vyvážit náklady na vlastní realizace díla v souladu se zajištěním bezpečnosti a ochrany zdraví při práci pro pracovníky, kteří dílo provádějí. Můžeme určitě konstatovat, že za léta vývoje, ale i praxe, se názor na tento věčný rozpor výrazně posunul ve prospěch BOZP a dnes již zřejmě nikdo nepochybuje o tom, že náklady vynaložené na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci neznamenaají negativní ekonomický dopad na vlastní realizaci díla, ale spíše naopak. Je zcela nepopíratelné, že případné závažné pracovní úrazy znamenají ve svém důsledku výrazně vyšší ekonomické náklady pro zhotovitele díla.

Ochrana lidského života a ochrana zdraví by měla být prioritou nejen pro zaměstnavatele, kteří mají povinnost vytvářet bezpečné a neohrožující prostředí pro vlastní výkon práce, ale

i zaměstnanci by měli změnit pohled na tuto problematiku. Měli by si uvědomit, že používáním dostupných a přidělených ochranných pracovních prostředků chrání nejen svoje zdraví, ale i svoje ekonomické zájmy, protože případné léčení v pracovní neschopnosti výrazně snižuje jejich platební schopnost a ekonomické ztráty nenesou jen oni sami, ale i rodinní příslušníci, kteří s nimi sdílí společnou domácnost.

Cíl práce a metodika

Cíl práce

Cílem práce je seznámení s problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, konkrétně v podmínkách energetické společnosti. Všeobecná část bude obsahovat analýzu základních právních předpisů, analýzu pracovní úrazovosti a četnosti pracovních úrazů. Bližší pohled bude věnován koordinátorovi bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi, vyhodnocení nutnosti zpracování plánu BOZP a oznámení o zahájení prací na oblastní inspektorát práce. Praktická část se bude věnovat analýze vnitřních bezpečnostních předpisů zkoumané energetické společnosti, vypracovaným minimálním standardům pro základní kontrolu BOZP na staveništi, uplatňovaných při realizaci staveb obnovy a údržby energetických sítí a zdokumentování její úrazové politiky. V závěru dojde k vyhodnocení získaných dat a případné navržení řešení vedoucí k eliminaci nedostatků.

Metodika

V teoretické části bude probíhat shromáždění, studium právních předpisů a odborné literatury potřebné pro vypracování zadané práce. Deskripce současného stavu se bude opírat o platné právní úpravy zákonných předpisů, norem a odborné literatury. Jako základ dané problematiky vztahující se k tématu BOZP bude analyzován zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce a zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, který již konkretizuje požadavky na pracoviště a pracovní prostředí. Z odborné literatury bude podrobena analýze publikace od Jaroslava Čermáka „Bezpečnost práce: aktualizované okruhy bezpečnosti a ochrany zdraví při práci“ a dále publikace od Evy Dandové „Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v otázkách a odpovědích.“ Problematika odborně způsobilých osob se bude opírat o analýzu publikace od kolektivu autorů Miroslava Kočího, Miroslavy Kopecké a Jindřicha Steibitze „Průvodce odborně způsobilých osob problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, hornické činnosti a požární ochrany.“ Data pro příklad výpočtu přepočtu objemu prací na jednu fyzickou osobu budou pro přehlednost seřazena do tabulky.

Četnost pracovních úrazů a pracovní neschopnosti bude rozčleněna dle kategorizace prací do vybraných odvětví a promítnuta do grafů.

V praktické části budou analyzovány vnitřní bezpečnostní metodiky, bude probíhat konzultace se specialistou BOZP a PO ve zkoumané energetické společnosti, zabývající se dopravou, obnovou a údržbou sítí přepravující zemní plyn, zaměřená na oblast pracovních úrazů. Pro účely bakalářské práce budou analyzovány tři pracovní úrazy kmenových zaměstnanců s délkou léčení v pracovní neschopnosti přesahující tři dny. Úrazy budou vybrány z různých odborných oblastí vykonávané pracovní činnosti a s odlišnou mírou odpovědnosti za jeho zavinění. Informace pro analýzu vybraných pracovních úrazů budou čerpány ze záznamů o úrazech zaslaných oblastnímu inspektorátu práce.

Dále proběhne sběr a utřídění dat z vnitřních interních dokumentů společnosti v oblasti pracovní úrazovosti. Do kategorie četnosti pracovních úrazů budou zahrnuty i úrazy dodavatelů, protože je na ně pro účely vnitřních statistik nahlíženo jako na úrazy kmenových zaměstnanců. Získané informace budou následně zpracovány a vyhodnoceny v grafech.

Vlastní přímé pozorování současného stavu bude zaměřené na vytvořené vnitřní standardy pro minimální základní kontrolu BOZP na staveništi a metodou indukce vyvozeny následné závěry.

Na závěr bude provedena metodou syntézy sumarizace poznatků a vyhodnocení návrhů opatření, vedoucích ke zvýšení bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a ke snižování četnosti a závažnosti pracovních úrazů.

Vlastní práce

Ve zkoumané energetické společnosti patří bezpečnost a ochrana zdraví při práci k jedné z hlavních priorit a celkové směřování ve vztahu k této otázce je shrnuté a oficiálně vyjádřené vrcholovým managementem v „*Politice bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.*“ Vysoká kultura BOZP je podporována prostřednictvím řízení svých rizik v souladu s politikou a cíli v oblasti BOZP. Programy na rozvoj kultury BOZP se zaměřují na sjednocování a zjednodušování procesů v této oblasti a moderní nástroje k identifikaci a odstraňování rizik. Firemní politika BOZP je podporována motem společnosti: „*Každý zaměstnanec odchází z práce minimálně tak zdravý, jak do ní přišel.*“ Tato politika je koncipována i ve vztahu k externím dodavatelům a zaměřená na realizaci zakázek na obnovu a údržbu energetických sítí. Pracovní úrazy zaměstnanců dodavatelů vzniklých při realizaci zakázek jsou pravidelně zahrnovány do vnitřních statistik vykazovaných pracovních úrazů a je na ně z tohoto hlediska pohlíženo jako na pracovní úrazy vlastních zaměstnanců.

Pro hodnocení v oblasti četnosti pracovních úrazů byl odborem zabývajícím se výkaznictvím použit ukazatel LTIF. Tento celosvětově uznávaný ukazatel bezpečnosti práce vyjadřuje počet pracovních úrazů vedoucích k pracovní neschopnosti na milion odpracovaných hodin. Pro každý rok byly stanoveny cíle v oblasti BOZP z hlediska ukazatele LTIF. Cílová maximální hodnota LTIF pro rok 2016 byla stanovena na 1,9.

Vzhledem k tomu, že pracovní úrazy vznikají hlavně při montážních pracích a realizační činnosti vykonávané jak zaměstnanci, tak externími dodavateli při údržbě a obnově energetických sítí, byly pro základní kontrolu BOZP na staveništi odborným útvarům BOZP vypracovány minimální standardy BOZP. Minimální standardy BOZP byly odborným útvarům BOZP vytvořeny pro oblast vybavení OOPP na staveništi, zajištění stavenišť, zajištění stěn výkopů a minimální rozměrové nároky na montážní jámy.

Pro účely této bakalářské práce jsou popsány vzniklé pracovní úrazy tří kmenových zaměstnanců a jejich následná řešení v souladu s vnitřními předpisy společnosti.

První z analyzovaných absenčních pracovních úrazů vyžadující léčení delší než 3 dny se stal kmenovému zaměstnanci, který na základě pracovního příkazu vykonával kontrolní činnost spočívající v měření těsnosti a pevnosti stávajícího energetického zařízení. Zaměstnanec došlápl na uvolněnou, nestabilní dlažbu, která se s ním zhoupala a měla za následek ztrátu rovnováhy a následný pád zaměstnance na hromadu blíže umístěných cihel. Při pádu došlo k naražení žeber na levé části těla. Zaměstnanec měl předepsané OOPP a v zápisu z jednání a rozhodnutí odškodňovací komise, po vyšetření příčin pracovního úrazu, byla stanovena míra odpovědnosti zaměstnavatele ve výši 100%.

Následně navržená opatření vedoucí k minimalizaci rizik a zabránění opakování pracovního úrazu:

- seznámit s pracovním úrazem ostatní montážní inspektory,
- správně vyhodnotit viditelné riziko,
- použít montážní brašnu (volné ruce),
- doplnit měřicí přístroje popruhy k zavěšení.

Další z analyzovaných absenčních pracovních úrazů se stal zaměstnanci, který na základě pracovního příkazu prováděl demontáž měřícího zařízení koncového zákazníka. Při uvolňování zatuhlého šroubení došlo k náhlému uvolnění šroubu a následnému nárazu ruky do rámu dveří, kde bylo měřicí zařízení umístěno. Nárazem vznikla tržná rána na pravé ruce. Příčinou úrazu bylo provádění prací ve vynucené poloze (měřicí zařízení bylo umístěno nevhodně) a v omezeném montážním prostoru. Zaměstnanec měl předepsané OOPP a opět byla stanovena míra odpovědnosti zaměstnavatele, po vyšetření příčin úrazu, na 100%.

V tomto případě byla navržena tato opatření vedoucí k eliminaci bezpečnostních rizik:

- seznámit s pracovním úrazem ostatní montážní pracovníky,
- zakrytí ostré hrany montážního prostoru pomocí vhodných prostředků (tubex),
- použít pracovní rukavice s delší manžetou.

Pro výrobce prefabrikovaných a integrovaných skříní, kde jsou měřicí zařízení pro odběr energií umístěna, bylo navrženo toto opatření:

- ostré hrany dvířek integrovaných nebo prefabrikovaných skříní opatřit již ve výrobě vhodnou ochranou tak, aby při montážních pracích uvnitř prostoru bylo zabráněno možnému poranění.

Poslední z analyzovaných pracovních úrazů se stal zaměstnanci, který na základě pracovního postupu prováděl zásah na trasovém uzávěru energetického zařízení. Práce spočívala v obrusování potrubí pro provedení svaru. Během broušení došlo k odletu ocelové okuje z potrubí a následnému zasažení pravého oka zaměstnance. Při vyšetřování pracovního úrazu bylo zjištěno, že zaměstnanec nepoužil vhodné OOPP. Došlo tím k porušení vnitřní metodiky BOZP a bylo rozhodnuto odškodňovací komisí, že míra odpovědnosti zaměstnance bude ve výši 50% a míra odpovědnosti zaměstnavatele ve výši 50%.

Pro tento pracovní úraz byla navržena tato opatření:

- seznámit s pracovním úrazem ostatní montážní pracovníky,
- pravidelné kontroly zaměřené na používání OOPP,
- prověření vybavenosti a funkčnosti OOPP,
- proškolení vedoucích zaměstnanců na nutnost kontroly používání OOPP zaměstnanci před vlastním započítím práce.

Závěr

V rámci této práce byla shrnuta a popsána řada teoretických i praktických zásad BOZP, krátce byla zmíněna historie BOZP a byly vyspecifikovány některé zákonné a předpisové rámce pro tuto oblast, příklady, grafy i statistiky.

Práce s lidským faktorem na poli BOZP je trvalý a dlouhodobý proces. Častou tendencí v této souvislosti bývá, že po případném nárůstu pracovních úrazů dochází k silnému zintenzivnění nastavených opatření, důraznému proškolení, přezkušování a naopak v případě, že po delší dobu nenastane žádný závažnější pracovní úraz, dochází k nebezpečné rutině a podceňování nebezpečí. Při tomto přístupu nejsou zaměstnanci vedeni žádoucím směrem a BOZP není chápána jako zásadní a trvalá ochrana zdraví sebe samých, ale pouze jako jednorázová, mnohdy přehnaná reakce na

vzniklou mimořádnou situací. Proškolení zaměstnanců v oblasti BOZP by mělo probíhat formou diskuze nad názornými příklady z praxe, nevolit formu pouhého odcitování zákonů, vnitřních směrnic a metodik, ale demonstrovat příklady na základě praktických ukázek. Ukázat dobré i špatné řešení včetně následků, ke kterým může podceňování pravidel BOZP vést. V případě zvolení takového postupu je efekt zapamatování výrazně podpořen a dochází k podpoře vědomí vlastní zranitelnosti a přirozené ostražitosti.

Navržená řešení v oblasti eliminace bezpečnostních rizik a četností pracovních úrazů byla, po vyhodnocení technikem BOZP, realizovatelná, přínosná a zavedena do praxe. Zavedena byla také vyšší četnost kontrol zaměřená na používání OOPP. Všichni zaměstnanci byli také zainteresováni finanční motivací, aby při vyhodnocení viditelného rizika vzniku pracovního úrazu upozorňovali na tyto *skoronehody*. Odstranění rizik vzniku pracovních úrazů je ve svém výsledku levnější než léčení a finanční řešení již vzniklých pracovních úrazů.

Vývoj v oblasti BOZP neustále směřuje kupředu a je proto nezbytné neustále sledovat aktuální dění v této oblasti. Ve zkoumané energetické společnosti patří bezpečnost a ochrana zdraví při práci k jedné z hlavních priorit a dodržování její vysoké kultury je průběžně sledováno a vyhodnocováno managementem. Důraz je také kladen na neustálé sledování aktuálních oblastí ohrožení a v případě potřeby k nim průběžně přijímána přiměřená opatření. Nicméně veškerá nastavená opatření a nařízení nebudou účinná, pokud nebudou používána se zdravým rozumem nikoliv pod hrozbou sankcí, ale dohromady se zdravou a pozitivní motivací.

Seznam použitých zdrojů – vybrané bibliografické citace

Odborná literatura:

ANDRAŠČÍKOVÁ, Mária. *Zákoník práce: prováděcí nařízení vlády a další související předpisy : s komentářem : k 1.1.2016*. 10. aktualizované vydání. Olomouc: Anag, 2016. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-992-2.

ČERMÁK, Jaroslav. *Bezpečnost práce: aktualizované okruhy bezpečnosti a ochrany zdraví při práci*. Praha: Eurounion, 2008. ISBN 978-80-7317-071-4

DANDOVÁ, Eva. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v otázkách a odpovědích*. 2. opr. vyd. Praha: ASPI, 2008. Otázky a odpovědi (ASPI). ISBN 978-80-7357-374-4.

KOČÍ, Miroslav, Miroslava KOPECKÁ a Jindřich STIEBITZ. *Průvodce odborně způsobilých osob problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, hornické činnosti a požární ochrany*. Olomouc: ANAG, c2013. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-834-5.

PAVELKOVÁ, Lenka. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci na staveništi*. Praha: ABF - Arch, 2007. Stavební právo. ISBN 978-80-86905-36-5.

Ostatní zdroje:

BOZPinfo. *BOZPinfo* [online]. 2006 [cit. 2016-10-02]. Dostupné z: http://www.bozpinfo.cz/win/knihovna-bozp/citarna/tematicke_prilohy/novela_309_predpisy/provadecci_predpisy_novela.html

Hlášení pracovních úrazů. *Http://www.suip.cz/* [online]. [cit. 2016-10-31]. Dostupné z: <http://www.suip.cz/oip05/hlaseni-pracovnich-urazu/NV201>

Pracovní úrazovost v ČR. *Http://www.bozpinfo.cz/* [online]. [cit. 2016-10-08]. Dostupné z: <http://www.bozpinfo.cz/pracovni-urazovost-v-ceske-republice-v-roce-2015>